

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2019 – 2021

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania Programu	4
3. Diagnoza środowiska lokalnego	4
3.1. Sytuacja demograficzna miasta Bartoszyce	4
3.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych dotyczących rodziny w mieście Bartoszyce	6
3.3. Lokalne podmioty działające w obszarze wspierania rodzin	11
4. Adresaci Programu wspierania rodziny	12
5. Analiza SWOT	12
6. Cele główne i szczegółowe Programu	14
7. Finansowanie	20
8. Monitoring	20
9. Podsumowanie	20

1. Wstęp

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2019 - 2021 jest kontynuacją realizowanego od roku 2013 (w cyklach 3-letnich) gminnego programu wspierania rodziny, przygotowywanego zgodnie z wymogami art. 176 pkt 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Jego głównym założeniem jest tworzenie oraz rozwój systemu wsparcia dla dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do pełnienia tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Zakładane do realizacji w ramach *Programu* cele i zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale także na całej rodzinie, również w takich sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Rodzina jest dziś przestrzenią występowania sprzeczności i zjawisk, których źródła znajdują się gdzie indziej - w sferze pracy, procesach gospodarczych, uwarunkowaniach politycznych, rosnących nierównościach społecznych, etc. Zewnętrzna rzeczywistość stawia rodzinę przed wieloma wyzwaniami, zmuszając do poszukiwania nowych sposobów radzenia sobie z nimi. Elastyczny rynek pracy, wycofanie się państwa z odpowiedzialności za system zabezpieczeń społecznych i funkcji opiekuńczych podkopuje fundamenty egzystencji. Procesy demokratyzacji i indywidualizacji przyznając prawa jednostce, wymagają znalezienia nowych podstaw dla relacji rodzinnych. Zmniejszenie roli instytucji małżeństwa i rodziny, które w świecie industrialnym stabilizowały reprodukcję, rozbija trwałość więzi wewnątrz gospodarstwa domowego. Choć rodzina pozostaje jedną z najważniejszych, deklarowanych wartości, w dobie procesów indywidualizacji i zmian warunków życia pojawiają się rozważania „*co dalej będzie z rodziną*”. Implikacje gwałtownych transformacji społecznych są często niejasne i dezorganizujące dla życia rodzinnego. Z jednej strony zmiany społeczne powodują, że rodzina może wydawać się obciążeniem w utrzymaniu się na rynku pracy i przeszkodą na drodze własnego rozwoju. Z drugiej - pozostaje ona niezastąpiona w rozwiązywaniu wielu codziennych problemów, stając się podstawową siecią umożliwiającą radzenie sobie z wyzwaniami współczesnego życia, dorosłe dzieci coraz dłużej mieszkają wspólnie z rodzicami, opóźniając moment usamodzielnienia się, babcia opiekująca się wnukami rozwiązuje problem niedostatku żłobków i przedszkoli.¹ Rysujący się obraz współczesnej rodziny budzi refleksje, ale również inspiruje i zmusza do podejmowania konkretnych działań odpowiadających na zmieniające się jej potrzeby, oczekiwania i problemy.

Planowane w *Programie* działania, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny, będą miały charakter: profilaktyczny, interwencyjny i reintegracyjny. Ich realizacja odbywać się będzie za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Z kolei, interdyscyplinarne wsparcie, świadczone przez lokalne służby oraz podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, będzie uwzględniać zachowanie zasad wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

¹ „*Rodzina wobec wyzwań współczesności*”, pod red. Iwony Taranowicz i Stelli Grotowskiej

2. Podstawa prawna opracowania *Programu*

Realizacja założeń polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się między innymi na takich aktach prawnych jak:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 3) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 4) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 5) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 6) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 7) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 8) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 9) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- 11) ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 12) ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 13) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022,
- 14) Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r.,
- 15) Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko - Mazurskim na lata 2018 - 2022.

3. Diagnoza środowiska lokalnego

Diagnoza środowiska lokalnego została przygotowana w oparciu o analizę danych statystycznych pozyskanych z:

- 1) Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- 2) Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za rok 2017,
- 3) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022,
- 4) lokalnych instytucji, które na co dzień zajmują się pracą z dzieckiem i rodziną.

Na ich podstawie zidentyfikowano najważniejsze problemy, stanowiące punkt wyjścia do opracowania *Programu*.

3.1. Sytuacja demograficzna miasta Bartoszyce

Gmina Miejska Bartoszyce jest jednostką samorządu terytorialnego, położoną w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim. Bartoszyce są największym miastem powiatu - jego mieszkańcy stanowią 41 % ogółu ludności zamieszkującej na terenie powiatu.

W Bartoszczykach od wielu lat zauważalna jest znaczna zmiana sytuacji demograficznej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego - *Baza Demografii*, na dzień 31.12.2017 r. miasto zamieszkiwało **23.810 mieszkańców**, w tym **11.151 mężczyzn** i **12.659 kobiet** (według danych cząstkowych na dzień 30.06.2018 r. - 23.733 osoby, w tym 11.113 mężczyzn i 12.620 kobiet). Dla porównania, w 2013 roku w Bartoszczykach mieszkało 24.527 osób - spadek liczby mieszkańców w okresie 2013 - 2017 wyniósł **717 osób**, czyli 2,92 %. Według prognoz przedstawionych przez GUS tendencja spadkowa liczby ludności będzie się stale

utrzymywać i w roku 2050 liczba mieszkańców będzie stanowiła **ok. 16.095 osób**, w tym **14,02 %** osób w wieku przedprodukcyjnym, zaś **41,30 %** - w wieku poprodukcyjnym. Dla porównania w roku 2017 wskaźniki demograficzne przedstawiają się następująco: **16,7 %** osób w wieku przedprodukcyjnym oraz **22,12 %** - osób w wieku poprodukcyjnym. Powyższe wskazuje jednoznacznie, że Bartoszyce tracą funkcje społeczno-gospodarcze. Oznacza to, że miastu grozi nie tylko spadek dzietności do poziomu poniżej zastępowalności pokoleń, ale również, pogłębienie osłabienia socjalizacyjnej roli rodziny.

Oprócz struktury demograficznej duży wpływ na kształt polityki prorodzinnej miasta oraz funkcjonowanie rodzin w środowisku lokalnym mają również procesy związane z ruchem naturalnym ludności, w zakresie liczby zawieranych związków małżeńskich oraz liczby orzekanych rozwodów, które wywierają ogromny wpływ na zmianę modelu rodziny, a w konsekwencji, jej funkcjonowanie. W przypadku rozwodu rodziców (czy też rozpadu związku partnerskiego) ogromny wpływ wywierany jest na psychikę i zdrowie dziecka. Często u młodszych dzieci występuje regres w rozwoju, zaś u starszych - wzmagają się poczucie lęku i obniża poczucie własnej wartości. Dla dziecka oznacza to załamanie się fundamentu, na którym dotychczas budowało swoją tożsamość, czuje się oszukane i bardzo samotne. Wiele czasu i wysiłku będzie go kosztowało stworzenie nowego systemu wartości, odbudowanie poczucia bezpieczeństwa i wiary w ludzi. Według statystyk, uda się to jednemu na dziesięcioro dzieci. Dorośli z rozbitych rodzin nierzadko cierpią z powodu fobii, zaburzeń seksualnych, czy depresji.

Województwo warmińsko-mazurskie według danych GUS bije niechlubny rekord w liczbie rozwodów. Jak podaje GUS, na 10 tys. osób przypada 18,5 rozwodów. Średnia krajowa to 16,5 - to 2.661 spotkań na sali rozpraw w roku.

W 2017 roku na Warmii i Mazurach zawarto 6.834 związków małżeńskich (o 137 więcej niż w roku 2016). To o 1 % mniej niż w 2015 i o 30 % mniej w porównaniu np. z 2008 rokiem. Podobna tendencja występuje w całym kraju. Młodzi ludzie odkładają decyzję o legalizacji związku, a przez to zmniejsza się liczba zawieranych małżeństw. Zwiększa się jednak liczba rozwodów. W porównaniu do 2000 roku mamy wzrost rozstań aż o 44,1 %.

„Mamy wizję małżeństwa jako miejsca zapewniającego szczęście, bezpieczeństwo i satysfakcję. A potem okazuje się, że jest inaczej. Pojawia się nie tyle chęć, ile nawet przymus psychiczny rozstania. Mamy większe oczekiwania niż rodzice i dziadkowie. Chcemy szczęśliwego życia, ale nie wiemy, czym jest to szczęście. Babcie na to pytanie odpowiedziałyby bez zastanowienia: *„szczęście to mąż, który mało pije i rzadko bije”*. W naszych realiach szczęście definiuje się inaczej. W wielu przypadkach decydujemy się na ślub pochopnie, ale nie zawsze. Ludzie żyją dziś na „kocią łapę”, budzą się przy sobie i przestają udawać przed sobą. To pomaga. Gdyby nie to, rozwodów byłoby jeszcze więcej, bo znalazłbyśmy się mniej”². Zdaniem prof. Szukalskiego, w Polsce nie jest jeszcze tak źle. Na tle Europy Zachodniej, a zwłaszcza Północnej, jesteśmy oazą stabilnych małżeństw. Najczęściej rozstają się małżeństwa ze stażem od pięciu do dziewięciu lat. Często rozwodzą się też osoby, które mają już odchowane dzieci. Na przykład mężczyzna porzuca żonę dla młodszej partnerki. Dzieje się to nawet po ponad 20 latach wspólnego pożycia. W przypadku małżeństw z kilkuletnim stażem najczęstszą przyczyną rozwodów jest tzw. niezgodność charakterów. Z tego powodu rozpada się aż 41 % związków. Innymi najczęstszymi przyczynami rozwodów są: zdrada (21,9 %), alkohol (16,7 %) oraz pieniądze (7,5 %). Jednym z największych problemów naszego regionu są niskie zarobki oraz wysoki wskaźnik bezrobocia, które mogą mieć bezpośredni wpływ na związki. W roku 2017 w województwie

² „Małżeństwo: początek i koniec”, prof. Piotr Szukalski, demograf z Uniwersytetu Łódzkiego

warzyńsko-mazurskim najczęściej rozwody były przeprowadzane z powództwa żony (70,53 % wszystkich orzekanych rozwodów).

Według badań CBOS najwięcej rozwodów jest wśród małżeństw, które mają dzieci (58,7%). Co ciekawe, że im więcej dzieci w małżeństwach, tym rozwodów jest mniej. Inną ciekawostką jest to, że przeciętna wartość zasądzonych alimentów na Warmii i Mazurach wynosi 698,96 zł. To wynik bliski średniej krajowej.

Dane statystyczne dla powiatu bartoszyckiego wykazują, że liczba zawartych małżeństw w roku 2017 wyniosła **253** (w tym **90 formalnych związków** zawartych przez mieszkańców miasta), zaś liczba rozwodów **99** (z czego **84** - to mieszkańcy miasta Bartoszyce). Biorąc jednak pod uwagę zachodzące zmiany demograficzne, w najbliższych latach przewidywany jest spadek liczby zawieranych małżeństw. Może to mieć bezpośredni wpływ na pogłębienie osłabienia socjalizacyjnej roli rodziny.

3.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych, dotyczących rodziny w mieście Bartoszyce

Duży wpływ na warunki społeczno-gospodarcze bartoszyckich rodzin oraz wypełnianie przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej ma sytuacja na rynku pracy. W roku 2017 w Bartoszycach na 1000 mieszkańców pracowało **238** osób. Jest to **znacznie więcej** od wartości dla województwa warzyńsko-mazurskiego (o 3,8 %) oraz **nieznacznie mniej** od wartości dla Polski (o 0,9 %). **54,5 %** wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a **45,5 %** mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Bartoszycach wynosiło w 2017 roku **15,3 %** (**16,8 %** wśród kobiet i **13,9 %** wśród mężczyzn). Jest to **znacznie więcej** od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa warzyńsko-mazurskiego (o 3,6 %) oraz **znacznie więcej** od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (o 9,1 %) - *źródło: www.polskawliczbach.pl*. Na dzień 30.06.2018 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bartoszycach zarejestrowanych było **1.112 osób** (dla porównania w 2015 roku - 1.568 osób), w tym **588 kobiet** i **524 mężczyzn**. Jak widać wskaźnik mieszkańców Bartoszyce zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wyraźnie spada (od roku 2012 o 53,10 %). W głównej mierze jest to spowodowane zmniejszeniem liczby osób w wieku produkcyjnym oraz emigracją zarobkową osób młodych. W dalszej perspektywie należy liczyć się z negatywnymi skutkami starzenia się społeczeństwa oraz związanym z tym, zwiększonym obciążeniem ochrony zdrowia, pomocy społecznej, jak również mniejszą dietnością rodzin. Zjawisko bezrobocia ma duży wpływ na inne, występujące w środowiskach bartoszyckich rodzin problemy społeczne, które w sposób bezpośredni wpływają na jej funkcjonowanie. Rodzina, jako podstawowa grupa społeczna, spełnia istotne funkcje zaspokajające potrzeby swych członków. Niestety, bezrobocie zakłóca, bądź po prostu uniemożliwia rodzinie wypełnienie tych podstawowych funkcji. W pierwszej kolejności prowadzi do degradacji ekonomicznej i rozszerza sferę ubóstwa. W młodszym pokoleniu bezrobocie, brak bezpieczeństwa materialnego, narastające trudności z uzyskaniem mieszkania wpływają na odkładanie decyzji matrymonialnych, co zresztą znajduje odbicie w statystyce demograficznej. W rodzinach już istniejących stan niedostatku lub biedy skłania do ograniczenia liczby dzieci. Dodatkowo zjawisko bezrobocia wpływa negatywnie na realizację funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz socjalizacyjnej. Ubóstwo, występowanie zjawiska przemocy oraz uzależnienia od używek nie stwarzają właściwego klimatu do wszechstronnego rozwoju dzieci. Rodziny dotknięte różnego rodzaju problemami wywołanymi bezrobociem funkcjonują w sposób bezplanowy, bezzadaniowy, utrwalający w ten sposób zarówno u dorosłych, jak i u dzieci roszczeniowe postawy wobec państwa i jego instytucji. Na skutek zaniedbań w wypełnianiu ww. funkcji, nastąpić może powielanie przez dzieci i młodzież negatywnych wzorców.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, m.in. z powodu bezrobocia i ubóstwa, korzystają z pomocy szeregu instytucji państwowych i samorządowych, w tym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach, który w 2017 r., w ramach ustawy o pomocy społecznej, udzielił wsparcia **2.192 osobom z 1.187 rodzin, w tym 331 rodzinom**, w których funkcjonowało **606 dzieci**. Dla porównania, na dzień 31.12.2015 r. (dane z tego okresu zostały ujęte w diagnozie poprzedniej edycji *Programu*) były to **2.532 osoby z 1.336 rodzin, w tym 405 rodzin**, w których funkcjonowało **720 dzieci**.

Najczęściej występujące trudności, z jakimi borykają się rodziny w Bartoszycach, które są głównym powodem przyznania świadczeń przez MOPS zostały przedstawione w tabeli nr 1. Należy zaznaczyć, że w jednej rodzinie może wystąpić łącznie kilka problemów stanowiących przyczynę udzielenia pomocy, np. ubóstwo, bezrobocie i ciężka choroba.

Tabela nr 1. *Dominujące przyczyny korzystania z pomocy społecznej na dzień 31.12.2017 r.*

Obszar przyznania wsparcia i pomocy rodzinom	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Dane porównawcze za rok 2015	
			Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	1.180	1.879	1.216	2.215
Bezrobocie	752	1.566	858	1.816
Niepełnosprawność	455	765	450	794
Długotrwała i ciężka choroba	464	741	432	726
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	156	477	165	541
- rodziny niepełne	118	327	126	370
- rodziny wielodzietne	20	107	28	148
Alkoholizm	85	113	105	149
Potrzeba ochrony macierzyństwa	82	333	87	328

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS (stan na dzień 31.12.2017 r.).

W ramach systemu pomocy społecznej, z tytułu m.in. bezrobocia, ubóstwa, czy też niepełnosprawności, bartoszyckie rodziny na dzień 30.06.2018 r. skorzystały z różnorodnych świadczeń w formie pieniężnej i niepieniężnej. Na przestrzeni okresu od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. z zasiłków okresowych skorzystało **1.013 osób z 503 rodzin** (w których było **330 dzieci**), którym **udzielono 2.161 świadczeń**. Innym świadczeniem obligatoryjnym, należącym do zadań własnych gminy jest zasiłek stały, z którego w analogicznym okresie skorzystały **323 osoby z 261 rodzin** (w których było **29 dzieci**), którym udzielono **1.417 świadczeń**. Aby zaspokoić niezbędne, podstawowe potrzeby rodziny mogą skorzystać z zasiłków celowych i w naturze. W okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. wsparcia w postaci zasiłków celowych udzielono **604 osobom z 312 rodzin** (w rodzinach tych funkcjonowało **62 dzieci**), które zostały przeznaczone m.in. na zakup żywności, leków, odzieży, opału, itp.

Oprócz wyżej wymienionej formy wsparcia realizowano również dożywianie dzieci i dorosłych w ramach *Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”*, którym w okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. objęto **783 osoby**, w tym 423 osoby z 324 rodzin skorzystało z pomocy w formie posiłku, natomiast 233 rodzinom (łącznie 394 osoby) przyznano pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności. W grupie osób korzystających z posiłków było 66 dzieci w wieku do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz 185 uczniów w wieku do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej.

Uzupełnieniem wsparcia finansowego jest również zaopatrzenie w żywność w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020*. We współpracy z Zarządem

Rejonowym Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, MOPS zabezpiecza najuboższe rodziny w podstawowe produkty żywnościowe. W okresie od stycznia do czerwca 2018 r., na rzecz **879 osób**, przekazano łącznie **36.465,67 kg żywności**.

Oprócz szerokiego wachlarza pomocy rzeczowej i finansowej, udzielanej zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej*, m.in. rodzinom z dziećmi, realizowana jest również praca socjalna w formie: doradztwa, informowania, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, współpracy z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, podtrzymywania więzi, kontaktów w środowisku, itp. Bieżącą działalność pracowników socjalnych wspomagają specjaliści Poradni Konsultacyjno-Terapeutycznej, tj. pedagog, psycholog oraz prawnik. Każdego roku konsultanci koordynują dożywianie dzieci w szkołach oraz pracę świetlic szkolnych w czasie ferii zimowych i wakacji, współpracują z rejonowymi pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, kuratorami oraz policją w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych i wychowawczych, realizują doradztwo i wsparcie specjalistyczne na rzecz podopiecznych i pracowników Ośrodka (m.in. w ramach postępowań administracyjnych i bieżącej pracy socjalnej) oraz uczestniczą w spotkaniach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto kadra Poradni uczestniczy w różnego rodzaju projektach i programach, realizowanych przez Ośrodek.

Ważnym wsparciem w działalności MOPS na rzecz rodziny jest bieżąca współpraca z organizacjami pozarządowymi, m.in. Stowarzyszeniem Integracji Osób Niepełnosprawnych SION, ZR Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, OR Polskiego Czerwonego Krzyża, Związkiem Harcerstwa Polskiego. W ciągu ostatnich lat wspólnie zrealizowano szereg różnorodnych przedsięwzięć, m.in. wielopokoleniowe zajęcia integracyjne, pikniki rodzinne, zabawy choinkowe, wypoczynek letni, zaopatrzenie w artykuły szkolne pozyskane z darowizn.

Na terenie Bartoszyce udzielaniem specjalistycznego wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy zajmuje się, wspomniany wyżej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Jego celem głównym jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Zespół ten funkcjonuje od 2011 roku, stanowiąc element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz metodę pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb. W 2018 roku, do dnia 30.06.2018 r., z tytułu występowania przemocy domowej objęto wsparciem **111 rodzin** z terenu miasta Bartoszyce (w tych rodzinach funkcjonowało łącznie **73 dzieci**), w tym:

- **64 rodziny**, w których kontynuowano działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, rozpoczęte w poprzednich latach,
- **47 rodzin**, w których „Niebieskie Karty” założono w 2018 r.

Do pracy z rodziną dotkniętą zjawiskiem przemocy, powoływani byli specjaliści z różnych instytucji, współpracujący ze sobą w ramach, tzw. grup roboczych. W roku 2018 (stan na dzień 30.06.2018 r.) odbyły się **102 posiedzenia grup roboczych** (w tym **53** - z osobami doświadczającymi przemocy oraz **49** - z osobami stosującymi przemoc), w których uczestniczyli, m.in. przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach (rejonowi pracownicy socjalni, psycholog, pedagog), funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach, przedstawiciele placówek oświatowych, kuratorzy Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Bartoszycach, Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego, członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W trakcie spotkań grup roboczych:

- a) udzielano pomocy osobom, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie;

- b) podejmowano działania w stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- c) opracowywano indywidualne plany pomocy osobom i rodzinom, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą;
- d) kierowano do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wnioski o leczenie osób nadużywających alkoholu, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie;
- e) realizowano inne zadania sprzyjające poprawie sytuacji rodziny, w tym wsparcie specjalistyczne poprzez, m.in.: wzmocnianie zasobów, motywowanie do realizowania przyjętych działań, kierowanie do specjalistów (psychologów, pedagogów, terapeutów ds. uzależnień) oraz wsparcie socjalne.

W przypadku uzyskania przez MOPS informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub gdy rodzina, pomimo podjętych kompleksowych działań, nadal wykazuje bezradność opiekuńczo-wychowawczą, pracownik socjalny wnioskuję do Dyrektora Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta. Asystent realizuje swoje działania w oparciu o indywidualny plan pomocy, który tworzy przy udziale podopiecznych i pracownika socjalnego. Plan zawiera m.in. założenia rozwiązywania problemów socjalnych i opiekuńczo-wychowawczych oraz elementy motywujące członków rodziny do aktywności społecznej i zawodowej.

Zakres obowiązków asystenta rodziny został wyszczególniony w *ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Jego rolą jest m.in.: pomoc rodzinie w poprawie jej sytuacji życiowej, nauka prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych. Ponadto asystent wspiera aktywność społeczną i zawodową rodziny, motywuje jej członków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Głównym celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę względnego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci oraz niedopuszczenie do oddzielenia ich od rodziny, a także podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie.

W roku 2017 wsparciem asystentów objęto łącznie **49 rodzin**, w tym 3 rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym, którym udzielono porad w ramach programu „Za życiem”. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem wyniosła łącznie **113**. W roku 2018 (stan na dzień 30 czerwca) wsparciem objęto **49 rodzin**, w tym 2 rodziny w ramach programu „Za życiem”, w których funkcjonowało **103 dzieci**.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, pobyt dziecka zarówno w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, jak i placówce opiekuńczo-wychowawczej jest współfinansowany przez gminę. W okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. w pieczy zastępczej przebywało **51 dzieci** z terenu miasta Bartoszyce, zaś wartość refundacji za pobyt dzieci w pieczy wyniosła **296.425,41 zł**.

Od wielu już lat na terenie całego kraju, w tym również miasta Bartoszyce, realizowany jest szeroki zakres wsparcia na rzecz rodzin z dziećmi o najniższych dochodach, wynikający m.in. z *ustawy o świadczeniach rodzinnych* oraz *ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*. Spośród bogatego katalogu świadczeń można wyróżnić m.in.:

1) **świadczenia rodzinne**, tj.:

- a) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- b) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- c) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- d) świadczenie rodzicielskie.

W okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. poziom zrealizowanych świadczeń rodzinnych przedstawiał się następująco:

- a) zasiłki rodzinne – **7.114 świadczeń dla 1.283 rodzin**, w tym dodatki z tytułu:
 - urodzenia dziecka – **47 świadczeń dla 37 rodzin**;
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – **76 świadczeń dla 16 rodzin**;
 - samotnego wychowywania dziecka – **341 świadczeń dla 51 rodzin**;
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – **537 świadczeń dla 86 rodzin**;
 - rozpoczęcia roku szkolnego – **365 świadczeń dla 44 rodzin**;
 - podjęcie przez dziecka nauki w szkole poza miejscem zamieszkania – **191 świadczeń dla 18 rodzin**;
 - wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej – **839 świadczeń dla 123 rodzin**;
- b) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – **83 świadczenia dla 81 rodzin**;
- c) świadczenia opiekuńcze – **4.769 świadczeń dla 665 rodzin**, w tym:
 - zasiłek pielęgnacyjny – **4.035 świadczeń dla 665 rodzin**;
 - świadczenie pielęgnacyjne – **499 świadczeń dla 45 rodzin**;
 - specjalny zasiłek opiekuńczy – **235 świadczeń dla 40 rodzin**;
- d) świadczenie rodzicielskie – **400 świadczeń dla 91 rodzin**;

2) **świadczenie wychowawcze**, w oparciu o ustawę o pomocy państwa w wychowaniu dzieci - z pomocy korzystają rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18. roku życia. Rodzina może otrzymać 500 zł na drugie i kolejne dziecko niezależnie od dochodu, natomiast na pierwsze dziecko po spełnieniu kryterium dochodowego. W okresie od 01.01.2018 r. do 30.06.2018 r. wsparcie otrzymało **2.130 dzieci z 1.496 rodzin** na łączną kwotę **6.110.778,20 zł**;

3) **świadczenia wynikające z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”**, z których mogą skorzystać:

- a) każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- b) rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko (oznacza to ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu),
- c) kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- d) kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- e) kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
 - poronienia,
 - urodzenia dziecka martwego,
 - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
 - urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

W ramach przedmiotowej ustawy w roku 2017 z jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4.000,00 złotych na terenie miasta Bartoszyce skorzystały **3 osoby**, zaś w roku 2018 - **1 osoba**. W okresie do 31 grudnia 2017 r. asystenci rodziny zatrudnieni w MOPS objęli wsparciem **3 rodziny** zgodnie z ustawą „Za życiem”;

4) **Program „Dobry Start”**, którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niezależnie od kapitału kulturowego, społecznego i materialnego rodzin. Świadczenie przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 lat. W roku 2018 przyjęto łącznie **1.902 wnioski**, zaś z tego typu wsparcia skorzystało **2.469 dzieci z 1.877 rodzin** z terenu miasta Bartoszyce.

Powyższe formy wsparcia są realizowane w imieniu Gminy Miejskiej Bartoszyce przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach.

5) **Karta Dużej Rodziny** - od 16 czerwca 2014 r. w całym kraju obowiązuje Karta Dużej Rodziny (*uchwała Rady Ministrów z 27 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu dla rodzin wielodzietnych oraz Rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych*). Karta przysługuje rodzinom z przynajmniej **trójką dzieci**, niezależnie od dochodu. Dotyczy to także rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. Karta jest wydawana bezpłatnie, a każda rodzina, która ją posiada może skorzystać z systemu zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 lat). Osoby niepełnosprawne otrzymują kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności.

W celu otrzymania Karty, rodziny z terenu miasta Bartoszyce składają wniosek do Urzędu Miasta Bartoszyce - zadanie jest realizowane przez Wydział Kultury, Sportu, Współpracy i Rozwoju Urzędu. Od dnia wejścia w życie KDR do dn. 30.06.2018 r. wydano łącznie **833 Karty** (w 2017 r. - 113), w tym 824 karty tradycyjne oraz 9 kart elektronicznych.

Podsumowując, należy podkreślić, że tendencja spadkowa osób korzystających z pomocy społecznej jest pozytywnym zjawiskiem, jednakże analiza poszczególnych problemów wskazuje, iż należy podejmować działania zaradcze i profilaktyczne, które pozwolą ograniczyć, bądź też częściowo wyeliminować przyczyny powstawania sytuacji kryzysowych. Niewątpliwie należy pracować z rodziną, która boryka się z trudnościami, tj. bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnieniami, czy też zjawiskiem przemocy. Instytucjonalne wsparcie rodzin w wykonywaniu przez nie właściwych funkcji wychowawczych i społecznych jest bowiem niezwykle istotne z uwagi na daleko idące korzyści społeczne, ponieważ prawidłowo funkcjonująca rodzina stanowi najwartościowsze środowisko wychowawcze, które określa i stwarza warunki indywidualnego rozwoju osobowości jednostki.

3.3. Lokalne podmioty działające w obszarze wspierania rodzin

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów w obszarze dziecka i rodziny są miejskie oraz powiatowe podmioty działające na terenie miasta, w tym:

- a) *zasoby ludzkie, tj. specjaliści z różnych dziedzin,*
- b) *zasoby instytucjonalne, tj.: miejskie i powiatowe (zlokalizowane na terenie Bartoszyce) instytucje i organizacje zajmujące się pracą na rzecz rodzin oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą, w szczególności:*
 1. Urząd Miasta Bartoszyce,
 2. Miejskie i powiatowe jednostki z zakresu sportu i kultury - Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna, Bartoszycki Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury,
 3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
 4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach,
 5. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 6. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszycach,
 7. Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach,
 8. Sąd Rejonowy w Bartoszycach,

9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
10. Prokuratura Rejonowa w Bartoszycach,
11. Świetlice środowiskowe,
12. Zespół Administracyjny Oświaty w Bartoszycach,
13. Miejskie i powiatowe placówki oświatowe,
14. Organizacje pozarządowe,
15. Pielęgniarki środowiskowe,
16. Grupy samopomocowe.

Wymienione powyżej podmioty, w ramach swojej bieżącej działalności, realizują szeroki zakres zadań bezpośrednio skierowanych do bartoszyckich rodzin i mających wpływ na poprawę ich funkcjonowania.

4. Adresaci *Programu* wspierania rodziny.

Adresatami *Programu* są bartoszyckie rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo - wychowawczej, w których wychowują się dzieci oraz rodziny, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Działalność osób odpowiedzialnych za wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej prowadzona będzie na trzech poziomach i adresowana do rodzin:

- 1) o niskiej świadomości roli i funkcji rodziny oraz wymagających wsparcia poprzez wdrażanie działań prorodzinnych w środowiskach lokalnych;
- 2) słabo przygotowanych do pełnienia ról w rodzinie oraz do budowania więzi rodzinnej;
- 3) o zbyt małej aktywności własnej, charakteryzujących się roszczeniowymi postawami i niską aktywnością zawodową.

5. Analiza SWOT

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - poparcie działań i współpraca z samorządem miasta, - działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin, - aktywna działalność organizacji sektora pozarządowego, działających na rzecz rodzin, - ogólnie dostępna oferta pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - zaangażowanie instytucji i organizacji, - dobrze wykształcona i stale doksztalająca się kadra, - otwartość na współpracę, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wczesnej diagnostyki problemu, - mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, - mały dostęp do informacji, - ograniczony dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców, - ograniczone możliwości finansowe samorządu, uniemożliwiające tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego, - zbyt mała liczba zatrudnionych

<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów i projektów, - doświadczenie przy aplikowaniu projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, - działalność asystentów rodziny, - bogata oferta propozycji spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. 	<p>asystentów rodziny do faktycznych potrzeb,</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak placówki/placówek interwencyjnych, - brak procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka, precyzującej postępowanie instytucji, służb, organizacji i specjalistów, - brak diagnozy oczekiwań młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją (m.in. oczekiwań w stosunku do form spędzania czasu wolnego, zainteresowań), - brak osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, - brak dostatecznej liczby kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, głównie rodzin zawodowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie - możliwości współpracy z organizacjami, - zwiększenie ilości etatów asystentów rodziny, - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, - wzrost świadomości społecznej w tym obszarze, - budowanie zintegrowanego systemu wsparcia, - wczesne diagnostyki problemu, - zwiększenie świadomości i gotowości społecznej w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - rozpowszechnienie informacji o możliwości korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego oraz wypracowanie i nabycie nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, - zwiększony dostęp do informacji o oferowanych formach wsparcia dla rodzin poprzez różnego rodzaju źródła przekazu (m.in. mass media), - dostęp do psychologicznej pomocy specjalistycznej w placówkach oświatowych, - dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców, 	<ul style="list-style-type: none"> - trudna sytuacja finansowa, - osłabianie się funkcji rodziny, - większa skala zjawisk niepożądanych, - brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, - niepodjęcie działań zmierzających do wdrażania programu, - złożoność problemów w rodzinach, - modele, wzorce rodzin dysfunkcyjnych przekazywanych z pokolenia na pokolenie, - sytuacja na rynku pracy w Bartoszycach, - bliskie położenie z Obwodem Kaliningradzkim - łatwy dostęp do tanich używek.

<p>- pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym ze środków europejskich) na tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego, zarówno przez jednostki organizacyjne gminy, jak również organizacje pozarządowe,</p> <p>- powstanie placówki/placówek interwencji,</p> <p>- stworzenie i wdrożenie procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka oraz pełne zaangażowanie instytucji w jej realizację,</p> <p>- tworzenie nowych propozycji form spędzania czasu wolnego dla młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją, na podstawie wyników z przeprowadzonej diagnozy oczekiwań tej grupy.</p>	
---	--

6. Cele główne i szczegółowe Programu

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2019 - 2021 wyznacza cele (główny i szczegółowe) oraz zadania, które w swoich założeniach winny przyczynić się do zmniejszenia skali problemów i dysfunkcji w obszarze funkcjonowania rodziny.

Cel główny:

Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowemu funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

- 1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.***
- 2. Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.***
- 3. Promowanie wartości rodziny.***

Realizacja powyższych celów ukierunkowana będzie na osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Zahamowanie wzrostu liczby rodzin dysfunkcyjnych.
2. Poprawę jakości życia rodzin oraz wyrównanie różnic w ich poziomie funkcjonowania.
3. Efektywniejsze programowanie pomocy i oferty spędzania czasu, dostosowanej do indywidualnych potrzeb dziecka.
4. Pogłębienie wiedzy i zwiększenie wrażliwości społecznej na problemy dziecka i rodziny.
5. Konsolidację podmiotów, realizujących zadania systemowego wsparcia dziecka i rodziny na terenie miasta Bartoszyce.

Ad. 1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Analiza sytuacji rodzin, w których dzieci są zagrożone - monitorowanie środowisk, praca socjalna	2019-2021	- liczba rodzin dysfunkcyjnych, - liczba rodzin zastępczych, dzieci objętych pieczęcią zastępczą, - liczba rodzin objętych Procedurą „Niebieskie Karty”.	MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Służby Sądowe
2. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin	2019-2021	- liczba zorganizowanych grup wsparcia, - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.	MOPS, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, itp.
3. Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego poprzez organizowanie i informowanie o miejscach pomocy	2019-2021	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego, - rodzaj poradnictwa, - liczba osób i udzielonych porad, - liczba form przekazu, informujących o miejscach pomocy.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Lokalne Media
4. Podejmowanie działań aktywizujących zawodowo i społecznie rodziny, w których członkowie pozostają bez pracy, celem umożliwienia podjęcia zatrudnienia	2019-2021	- formy działań aktywizujących, - liczba osób, które z nich skorzystają, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie po udziale w zajęciach aktywizacyjnych.	MOPS, PCPR, PUP, Organizacje pozarządowe, Młodzieżowe Centrum Kariery OHP
5. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej -realizacja na ich rzecz świadczeń i usług statutowych.	2019-2021	- liczba rodzin objętych usługami, - liczba udzielonych porad.	MOPS, Organizacje pozarządowe
6. Zapewnienie usług wspierających	2019-2021	- liczba rodzin objętych usługami wspierającymi.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Organizacje pozarządowe

7. Podejmowanie działań na rzecz powrotu do rodziny biologicznej dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej	2019-2021	- liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Organizacje pozarządowe
8. Podejmowanie działań zmierzających do utworzenia placówki interwencyjnej	2019-2021	- liczba powstałych placówek.	Urząd Miasta Bartoszyce w zakresie inicjowania utworzenia placówki przez Samorząd powiatowy lub organizacje pozarządowe
9. Podjęcie działań w kierunku przygotowania i wdrożenia procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka	2019-2021	- opracowana procedura, - liczba podmiotów zaangażowanych w realizację procedury.	Urząd Miasta Bartoszyce MOPS, PCPR, Policja, Służba Zdrowia, Sąd Rejonowy, Placówki oświatowe

Ad. 2 Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Pomoc z wykorzystaniem zaangażowania rodzin wspierających (w razie stwierdzonych potrzeb)	2019-2021	- liczba rodzin objęta pomocą rodzin wspierających.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Służby Sądowe, PUP, Placówki oświatowe, Świetlice i Kluby, Organizacje pozarządowe, itp., Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
2. Zapewnienie opieki asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	2019-2021	- liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców Bartoszyce, - liczba rodzin, którym przydzielono asystenta z podziałem na rodziny z dziećmi i rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Organizacje pozarządowe

3. Propagowanie idei tworzenia klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych, placówek wsparcia dziennego	2019-2021	- liczba przeprowadzonych akcji.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Lokalne Media, Wolontariat, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Administratorzy zasobów mieszkaniowych
4. Podejmowanie działań w kierunku tworzenia klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych, placówek wsparcia dziennego	2019-2021	- liczba powstałych klubów i świetlic, - liczba powstałych placówek wsparcia dziennego.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Lokalne Media, Wolontariat, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Administratorzy zasobów mieszkaniowych
5. Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodzin oraz indywidualne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	2019-2021	- liczba zrealizowanych programów, - liczba konsultacji i osób, którym udzielono porad.	MOPS, PCPR, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Świetlice Środowiskowe
6. Organizowanie szkoleń, prelekcji, warsztatów dla rodziców	2019-2021	- liczba zrealizowanych warsztatów, szkoleń, - tematyka wyżej wymienionych działań, - liczba osób objętych wsparciem.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

7. Działania informacyjne oraz promocyjne w zakresie roli i funkcji asystenta rodziny	2019-2021	- liczba akcji, kampanii, konferencji, - ilość materiałów promocyjnych.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Media Lokalne, Organizacje pozarządowe, itp.
8. Prowadzenie kursów, szkoleń, warsztatów dla pracowników instytucji wspierających rodzinę	2019-2021	- liczba szkoleń, kursów i warsztatów, - zakres tematyczny form doskonalenia, - liczba uczestników.	MOPS, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, Kuratorzy, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe
9. Ustalanie zakresu i form współpracy, tworzenie procedur reagowania w sytuacjach problemowych, opracowanie procedur wymiany informacji międzyinstytucjonalnej	2019-2021	- liczba zawartych porozumień.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe, itp.
10. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej na rzecz wspomagania rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych	2019-2021	- ilość podjętych inicjatyw.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, BOSiR, BDK, Miejska Biblioteka Publiczna, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, itp.
11. Propagowanie i rozwój oferty skierowanej do rodzin w ramach Karty Dużej Rodziny	2019-2021	- ilość wydanych Kart Dużej Rodziny, - ilość dzieci objętych ofertą Karty Dużej Rodziny	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, itp.

12. Rozwój oferty w obszarze polityki prorodzinnej wynikającej ze zmian przepisów prawnych w Polsce (m.in. <i>ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci</i>)	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych programów i projektów, - liczba osób korzystających z pomocy. 	Urząd Miasta Bartoszyce, jednostki organizacyjne, Organizacje pozarządowe,
---	-----------	--	--

Ad.3. Promowanie wartości rodziny

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Promowanie pozytywnych wzorców rodzinnych oraz wzmocnienia więzi międzypokoleniowej	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> - ilość imprez, spotkań integracyjnych oraz edukacyjnych promujących „dobre praktyki”, - liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów informacyjno-promocyjnych, - liczba wydrukowanych informatorów, - liczba wydanych egzemplarzy. 	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, BOSiR, instytucje kultury, Media Lokalne, Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty osiedlowe, itp.
2. Upowszechnianie potrzeby funkcjonowania rodzin wspierających	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> - liczba akcji, kampanii, spotkań, - ilość materiałów promocyjnych. 	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, BDK, BOSiR, Placówki oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna Media Lokalne, Organizacje pozarządowe, itp.
3. Promowanie oferty skierowanej do rodzin w ramach Karty Dużej Rodziny	2019-2021	<ul style="list-style-type: none"> - ilość kampanii w lokalnych mediach, - ilość rozpowszechnionych materiałów. 	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, media lokalne, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty osiedlowe, itp.

7. Finansowanie

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* będą finansowane z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu Miasta,
- dotacji z budżetu państwa,
- dotacji ze środków unijnych,
- dotacji z programów rządowych,
- wkładu sponsorów.

8. Monitoring

Monitoring *Programu* prowadzony będzie na bieżąco. Sprowadzał się on będzie do uzyskiwania informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich terminów, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Zebrane informacje odpowiedzą na pytania, czy i do jakiego stopnia cele są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie miasta. Zostanie również uzyskana informacja, czy i w jakim obszarze *Program* wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację działań i monitoring *Miejskiego Programu Wspierania Rodzin miasta Bartoszyce na lata 2019 - 2021* jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, który współpracuje z innymi jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi w procesie realizacji zadań. W założonej perspektywie czasu przewiduje się przeprowadzenie zaplanowanych działań. Sporządzanie rocznych sprawozdań odbywać się będzie w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Bartoszyce, miejskich i powiatowych jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych. Sprawozdania roczne, przygotowane przez poszczególnych realizatorów, przekazywane będą do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach, celem sporządzenia i przedłożenia Burmistrzowi Miasta Bartoszyce sprawozdania zbiorczego oraz zestawienia potrzeb na rok następny, związanych z realizacją *Programu*. Przedmiotowe dokumenty Burmistrz Miasta Bartoszyce, zgodnie z art. 179 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, do dnia 31 marca każdego roku składa Radzie Miasta.

Wnioski zawarte w kolejnych sprawozdaniach z realizacji *Programu* stanowiąc będą podstawę do ewentualnej weryfikacji założeń dokumentu na lata następne.

9. Podsumowanie

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2019-2021 wyznacza kierunki działań dla instytucji, placówek i organizacji działających w obszarze pomocy rodzinie, spajając działania sektora publicznego oraz pozarządowego. Dotychczas realizowane Programy i zaplanowane w nich działania zostały w większości zrealizowane, zaś zaangażowane podmioty dołożyły starań, by oferta wspierania bartoszyckich rodzin była szeroko dostępna i dostosowana do ich potrzeb. Należy jednak pamiętać, że wraz z zachodzącymi zmianami ekonomiczno-społecznymi, zmieniają się potrzeby i oczekiwania rodzin, co pociąga za sobą pojawianie się nowych lub nasilanie istniejących już problemów. Dlatego też konieczne jest dalsze podejmowanie działań w celu ich ograniczenia, bądź wyeliminowania. Stawia to kolejne wyzwania przed wszystkimi podmiotami, działającymi na rzecz dziecka i rodziny oraz wymaga od nich ścisłej, wzajemnej współpracy, ponieważ to one są bezpośrednimi realizatorami *Programu* oraz jego współautorami.